

Cilt: 19 SAYI: 10 EKİM 1991

**Türk
Sanayicileri
ve
İşadamları
Derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) EKİM 1991
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü:
Yönetim Kurulu Başkanı *Bülent Eczacıbaşı*

Yazı İşleri Müdürü:
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan:
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu:
Bu sayıda:
Nilgün Demirtaş
Veyis Fertekligil

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün gösterilmesi koşuluyla izinsiz kullanı-
labılır. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini
yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul
edilemez.

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tel: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer:
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 179 67 50 / 8 Hat

Bu Sayıda...

TÜSİAD'dan Haberler.....	4
Azerbaycan'da Ekonomik Durum ve İşbirliği İmkanlarımız.....	13
Stratejik Sanayiler: 1990'larda Hangi Politikalar Uygulanmalı?.....	19
Dünyada Dış Yatırımlar.....	30
Korumacılığın Son Kalesi: Çok Elyaflılar Anlaşması (MFA).....	37
Kore'de Faiz Oranları Serbest Bırakılıyor.....	45
İsveç'in Yeni Modeli.....	47
Ofis Otomasyonunda İlerleme Sağlanamıyor.....	52
Basında TÜSİAD.....	57

TÜSİAD'dan Haberler...

Başkan Bülent Eczacıbaşı, Başkan Yardımcıları Halis Komili ve Güler Sabancı, 1 Eylül 1991 tarihinde TBMM Başkan Sayın İ.Kaya Erdem'in davetlisi olarak TBMM'nin 18. Dönem 5. Yasama yılı açılış toplantısına katıldılar.

Yönetim Kurulu Üyeleri Erkut Yucaoğlu, Adnan Çağlayan, TÜSİAD üyesi Yıldırım Aktürk ve Genel Sekreter E. İhsan Özol, 3 Eylül 1991 tarihinde İngiltere Ticaret Bakanı Mr. Timothy Sainsbury ve beraberindeki heyet ile TÜSİAD Merkezi'nde bir görüşme yaptılar.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Dünya Gazetesi tarafından Gaziantep'de 3 Eylül 1991'de düzenlenen "Kalkınma Politikaları ve Güney Doğu Anadolu Projesi" paneline katılarak bir

konuşma yaptı. Gaziantep Sanayi Odası Başkanı Naci Topçuoğlu'nun yönettiği panele işadamı Üzeyir Garih, Pamukbank Genel Müdürü Bülent şenver, Gaziantep Sanayi Odası Meclis Başkanı Kamil şerbetçi, Türkiye Kalkınma Bankası Genel Müdür Yardımcısı Nilüfer Arlak ile GAP İdaresi Uzmanı Doç. Dr. Servet Mutlu da katıldılar.

Genel Sekreter E. İhsan Özol, 4 Eylül 1991 tarihinde TÜSİAD'ı ziyaret eden Azerbaycan Başbakanlık Müşavirlerinden oluşan heyet ile ekonomik işbirliğini konu alan bir görüşme yaptı.

Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Süleyman Demirel, 5 Eylül 1991 tarihinde İstanbul Swiss Otel'de TÜSİAD üyeleri ve basın mensuplarının bulunduğu toplantıda bir konuşma yaptı ve üyelerin çeşitli

sorularını cevaplandırdı.

Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı Nilgün Demirtaş ve "21. Yüzyıla Doğru Türkiye" çalışmasının yöneticisi Dr. Ruhi Gürdal, 5 Eylül 1991 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesi, KOSGEB Merkezi'nde Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'nın "Stratejik Odak Projeleri Seçim Komitesi" toplantısına katıldılar.

Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit, 9 Eylül 1991 tarihinde Sheraton Oteli'nde TÜSİAD üyeleri ve basın mensuplarının bulunduğu toplantıda bir konuşma yaptı ve üyelerin çeşitli sorularını cevaplandırdı.

İspanya Büyükelçisi Mr. Javier Villaceros 9 Eylül 1991 tarihinde TÜSİAD'ı ziyaret ederek Başkan Bülent

Eczacıbaşı ile görüştü.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 10 Eylül 1991 tarihinde Sermaye Piyasası Modernizasyon Projesi yürütme kurulu toplantısına katıldı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 11 Eylül 1991 tarihinde Türk-Fransız İşadamları Konseyi Başkan Yardımcısı Mr. Guy Trancart ile bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 11 Eylül 1991 tarihinde Alman Özel Sektör Temsilcisi Mr. Wulf Martin ile bir görüşme yaptı.

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi 1991 yılı ikinci toplantısı Çeşme Altinyunus Otelinde 12-13 Eylül 1991 tarihinde yapıldı. 12 Eylül 1991 tarihinde Konsey üyelerinin ve basının katıldığı bir kokteyl verildi.

13 Eylül 1991 tarihinde Yüksek İstişare Konseyi toplantısının açış konuşmasını Konsey Başkanı Rahmi M.Koç yaptı. Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı'nın konuşmasının ardından toplantı basına kapalı olarak devam etti. Toplantıda üyeler TÜSİAD tarafından hazırlatılan anayasal ekonomi ve özelleştirme konusundaki raporlar ile günün ekonomik sorunları üzerinde görüş ve önerilerini belirttiler.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 18 Eylül 1991 tarihinde AT Türkiye Temsilcisi Mr. Michael Lake ile TÜSİAD Merkezi'nde bir görüşme yaptı.

Cumhurbaşkanı Sayın Turgut Özal'ın 18-21 Eylül tarihlerinde Romanya ve Çekoslavakya'ya yaptığı resmi ziyaretlere TÜSİAD üyelerinden Hüseyin Bayraktar,

Ertürk Değer ve Osman Kavala katıldılar.

Genel Sekreter E. İhsan Özol, 19 Eylül 1991 tarihinde ABD Dışışleri Bakanlığı Güney Avrupa Departmanı Direktör Yardımcısı Mr.Thomas Price ve ABD İstanbul Konsolosu Mr.Daniel B. Smith ile ekonomik durum konusunda bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 20 Eylül 1991 tarihinde Turkish Investment Fund Yönetim Kurulu üyeleri ile bir toplantı yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 20 Eylül 1991 tarihinde Osmanlı Bankası Genel Müdürü Mr.Jean de Boisgrollier, Genel Müdür Muavinleri Mr.Yves de Monie ve Mr.Jacques Le Mercier ile bir görüşme yaptı.

TÜSİAD Yönetim Kurulu'nun, üyeler ile 1991 yılı üçüncü yemekli sohbet toplantısı 20 Eylül 1991 Cuma günü Sheraton Oteli'nde yapıldı.

Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Sayın Erdal İnönü 23 Eylül 1991 tarihinde İstanbul Sheraton Oteli'nde TÜSİAD üyeleri ve basın mensuplarının bulunduğu toplantıda bir konuşma yaptı ve üyelerin çeşitli sorularını cevaplandırdı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 20 Eylül 1991 tarihinde Polonya Ticaret Odası Başkanı Dr. Andrzej Arendarski ve beraberindeki heyet ile bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 24 Eylül 1991 tarihinde Nikkei Uluslararası Haberler Bölümü Editör Yardımcısı Mr. Isao Yamamoto ile bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 24 Eylül 1991 American Friends of Turkey Başkanı Mr. Fred Haynes ile bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 25 Eylül 1991 tarihinde Türk-Fransız Ticaret Odası'nın toplantısında Türk ekonomisi üzerine bir konuşma yaptı.

Başbakan ve Anavatan Partisi Genel Başkanı Sayın Mesut Yılmaz, 26 Eylül 1991 tarihinde İstanbul Swiss Otel'de TÜSİAD üyeleri ve basın mensuplarının bulunduğu toplantıda bir konuşma yaptı ve üyelerin çeşitli sorularını cevaplandırdı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 26 Eylül 1991 tarihinde Emerging Markets Management Başkanı Mr. Antoine W. van Agtmael ve beraberindeki heyet ile bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 28 Eylül 1991 tarihinde Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın katılımı ile yapılan Türk-Sovyet İş Konseyi toplantısında bir konuşma yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 30 Eylül 1991 tarihinde BUSİAD Başkanı Doğan Ersöz ile bir görüşme yaptı.

Azerbaycan'da Ekonomik Durum ve İşbirliği İmkanlarımız...

1985 yılından bu yana Sovyetler Birliği'nde meydana gelen siyasi ve ekonomik değişikliklerin içinde belkide en önemlisi dışı açılma uygulamalarıdır. Öncelikle, Sovyet dışı ticaret kuruluşlarına verilen, diğer ülkelerle doğrudan dışı ticarete bulunabilme yetkisi, çok kısa süre içerisinde tüm ekonomik birimleri ve bağlı cumhuriyetleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Önümüzdeki yıllarda dışı ticarete ve diğer ekonomik faaliyetlerde, cumhuriyetlerin etkinliklerinin büyük ölçüde artacağını belirtmek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan, Cumhuriyetlerarası ticaretin dünya fiyatlarından yapılmaya başlanması ile; nakliye, kalite, ambalaj gibi unsurlar (döviz kaynağı olması halinde) ticarete belirleyici olacaktır. Bu

takdirde ise, Azerbaycan ile dış ticaretimizin bilinen faktörler yanında özellikle nakliye avantajı nedeniyle, önemli gelişme göstermesi beklenebilir.

Temmuz 1991'de yürürlüğe giren Anti-Kriz programı ile Cumhuriyetler bağımsız olarak dış ticaret faaliyetlerde bulunabilecekler, takas işlemleri yapabilecekler, dış kredi alabilecekler ve ihraç lisansı verebileceklerdir.

Bir yıl süreyle uygulanacak bu program, bu süre zarfında Cumhuriyetlerin de kendi programlarını hazırlamalarını öngörmektedir.

Ekonominin içinde bulunduğu krizden çıkarılması için bir yandan anti-kriz programı uygulanırken ve üretici işletmeleri teşvik edici tedbirler alınırken, diğer taraftan da yabancı yatırımcıları çekebilmek amacıyla, geliştirilen yeni yabancı sermaye yasası yürürlüğe konulmuştur.

Krizin kısa sürede aşılmasına yönelik çalışmalardan birisi de, aşağıda belirtilen malların ithal vergisinden muaf tutulmasıdır:

- Gıda maddeleri (Tütün ve içki hariç),
- Tüketim maddeleri (Lüks eşyalar hariç),
- Tıbbi malzemeler, ilaç ve ilaç hammaddeleri,
- Tarım ürünleri işleme-koruma ekipmanları,
- İnşaat malzemeleri.

Net maddi üretim bazında, Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği toplam değerleri içinde payı; sanayi için yüzde 1,7 iken, tarım için yüzde 2,2 olmaktadır. Azerbaycan'ın Sovyetler Birliği devlet bütçesine katkı oranı yüzde 1,8 civarındadır.

Kömür, kaynak/kesme makinası, petrol ekipmanları, ekskavatörler, kuleli vinçler, kalsine soda, kimyasal elyaflar, kereste, kağıt, çatı izole malzemesi, jean kumaşı, radyo, TV, kasetçalar, elektrik süpürgesi, ütü, çamaşır makinası, bisiklet, motorsiklet, şeker üretimi ihtiyaca karşılık

vermemektedir. Bu mallar ya çok az miktarlarda üretilmekte, ya da üretimi hiç yapılamamaktadır.

Azerbaycan, Sovyetler Birliği ekonomisi dışında tek başına incelendiği zaman, 1988 yılı rakamları itibariyle ihracatının toplam üretime oran yüzde 26 civarında olmuştur. Diğer taraftan, toplam ithalatının, toplam tüketim içindeki payı ise yüzde 22 civarında tesbit edilmiştir.

6,8 milyar Ruble olan ihracatının; 6,4 milyarlık kısmını diğer Cumhuriyetlere yaparken, sadece 0,4 milyarlık kısmını (yüzde 6 civarında) yabancı ülkelere ihraç edebilmiştir.

5,7 milyar Ruble olan ithalatının ise; 4,3 milyarlık kısmını diğer Cumhuriyetlerden yaparken, 1.4 milyarlık kısmını (yüzde 32'si civarında) yabancı ülkelere yapmıştır.

19 Eylül 1990 tarihinde Azerbaycan

Hükümeti heyetinin Türkiye'yi ziyareti sırasında Ankara'da imzalanan ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, sınır ticareti , deniz nehir taşımacılığı, karayolları-demiryolları köprülerinin inşaat sorunları, Türk-Sovyet sınırında sınır kapısının açılması, Bakü-İstanbul devamlı ve charter uçak seferlerinin gerçekleştirilmesi konularındaki protokol ve anlaşmalarda öngörülen tedbirlerin uygulamasına devam edilmektedir.

Bu çerçevede haberleşme sistemi Türkiye aracılığı ile uluslararası haberleşme sistemine bağlanmış; bilim, sağlık, kültür alanlarında ortak sempozyumlar düzenlenmiş, Bakü'de T.C. Başkonsolosluğu açılmış ve diğer çeşitli ortak faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

Azerbaycan'ın ithalatına öncelikle ihtiyaç duyduğu ürünler şunlardır: Parke döşeme için üretim hattı (yıllık 160.000metrekare), asfalt beton fabrikaları (verimliliği saatte 100 ton),

çivi üretim hattı, kaldırıcı taşıyıcı düzenler, boru hattı donatımları (sanayi düzelticileri, hafriyat ve taşımacılık düzenleri ve yol yapım makinaları), sıhhi tesisat donanımları ve üretim hatları, kimyasal ürünler, üretim ekipmanları (kontrol sistemleri için ve çimento üretimi için donanımlar), inşaat ekipmanları (döşemeler, duvarlar için aletler), daktilolar, gıda maddeleri, duvar kağıdı ve kağıt, halılar ve mobilyalar için goblen, sanayi ve ev soğutucuları.

Diğer taraftan, Azerbaycan'ın ihracat listesinde şu ürünler yer almaktadır: Dichlorethane, polyisobutylene, divinil, lastik, lateks lastik sentetik, hidroklorik asit, likit klor, kloroplast boya özü, sentetik, çabuk kurur yağ-sikatif, akaryakıt (mazot-araç ve fırın için) petrol ürünleri artıkları, pamuk ipliği, çelik borular, superphosphate (gübre), çelik çekme ürünler (profil boru).

Kaynak: *Antalya Ticaret ve Sanayi Odası*

Stratejik Sanayiler: 1990'larda Hangi Politikalar Uygulanmalı?

OECD ülkelerinde "stratejik" hükümet desteklerinden yararlanan sektör sayısı, genel olarak oldukça azdır. Bu sektörler yarı iletkenler, bilgisayar, iletişim, tüketiciye yönelik elektronik eşyalar, uçak yapımı, otomobil ve biyoteknolojidir. Sonuncu sektör haricinde, tüm bu sektörlerde büyük ölçekli oligopoller ve dünya ticaretinin de etkisiyle güçlü karteller oluşmuştur.

Ancak "stratejik sanayi" deyimini ile tam olarak neyin kastedildiği, hala tam olarak açıklığa kavuşmamıştır. Bazı yazarlar bu deyim, ürün ve teknolojilere bir ülkenin ekonomik çıkarları için çok önemli olan uzun dönemli yeterliliği veren tüm faaliyetler için kullanılmaktadır. Diğerleri, ölçek ekonomisi uygulayan ve aynı veya benzer sanayi kolundaki firmalar için hayati önem taşıyan yatırımlar için bir temel oluşturan,

bölgesel veya ulusal yararlar sağlayan faaliyetlere "stratejik sanayi" adını vermektedirler. Diğer bazı yazarlar ise, mikroçip, robotikler ve mikro-mühendislik gibi dallara veya ulusal ekonomiye gerekli bilgi ve materyal girdisi sağlayan sanayi kollarına bu adı uygun görmektedirler.

Stratejik sanayileri desteklemek için kullanılan önlemler mali transfer şeklindeki sübvansiyonlarla sınırlı değildir. Bu önlemler ticaret, yatırım, rekabet ve teknoloji ile ilgili çok çeşitli politikaları kapsamaktadır. Bunların içlerinde en tartışmalı olanlar şunlardır:

- Belirli sanayi gümrükleri, kota ve pazarlama anlaşmaları,
- Anti dampire ilgili GATT kodlarının veya menşei belgeleri konusundaki sıkı kuralların stratejik uygulanması,
- Yeni teknik, çevre ve sağlık standartlarının geliştirilmesine yönelik "stratejik" yaklaşımlar,

- Yabancı yatırımlara selektif olarak izin verilmesi ve yüksek "yerli katkı" zorunluluğunun konulması,
- Özel araştırma ve geliştirme çalışmalarına, önemli sanayi dallarının yeniden yapılanmasına ve önemli yabancı satın alım anlaşmalarına stratejik destek verilmesi,
- Yeni buluşlara ve yeni faaliyetlere tercihli vergi muamelesi; mali yapıyı veya piyasa yapısını ve sermaye maliyetini etkileyen seçici önlemler,
- Bazı sektör ve firmaların anti-tröst veya rekabet konularının dışında tutulması.

Stratejik sanayilere hükümet desteği oldukça yaygındır. Avrupa'da 1970'lerde görülen çöken sanayi dallarına sektörel destek sağlama eğilimi, yerini araştırma ve geliştirme çalışmalarına yardım sağlama ve eğitim, staj, piyasa bilgilendirme gibi faaliyetleri geliştirme eğilimine bırakmıştır. Yine de belirli bazı sektörlerle veya faaliyetlere yönelik ve hükümetler tarafından desteklenen çok

çeşitli program örnekleri bulunmaktadır. Örneğin, ESPRIT-EUREKA programlarına, Airbus'a, Fransa'da hızlı demiryolu ve elektronik sektörlerine, Almanya, İngiltere ve İtalya'da uzay ve havacılık sektörüne, Hollanda'da uçak yapımıcılığına verilen ulusal destekler bu kapsamdadır. Bu teşviklerin en başında bazı temel ürünlerin ithalatında uygulanan çok çeşitli gümrük dışı engeller bulunmaktadır. Fransa, İngiltere ve İtalya'da otomobil sektörüne yönelik önlemler buna örnek olarak gösterilebilir.

ABD kendisinin belirli bazı sektörleri destekleme gibi bir politikasının olmadığını belirtmektedir. Ancak biyoteknolojik araştırma konusunda Federal hükümetin finansman payı özel sektörü önemli ölçüde geçmektedir. Öte yandan savunma harcamaları kapsamında elektronik, uzay ve diğer sanayi dallarına hükümet tarafından verilen destekler de her zaman soru işaretleri

uyandırmaktadır.

Savaş sonrası Japonya'da hükümet korumacı ticaret önlemlerine ağırlık vermiştir. 1970'lerde ise Japon hükümeti yeni teknolojiler için pazar talep potansiyelini belirlemeye ve özel sektör ile politika belirleyiciler arasında bilgi akışını teşvik etmeye başlamıştır. Bu durum sanayi sektörleri kararlarının koordinasyonunda yararlı olmuştur. Bugün ise hükümet araştırma ve geliştirmeyi destekleme, altyapı geliştirme ve insan kaynağının sağlanması yollarıyla büyümeyi sağlama gibi amaçlara öncelik vermektedir.

Ancak rakipler, Maliye Bakanlığı, MITI ve Adil Ticaret Komisyonu'nun destekleyici ve koordinasyon sağlayıcı rollerine değinirken, anti-tröst yasalarının bazen uygulanmamasına ve bazı faaliyetler için sermaye maliyetinin düşürülmesi önlemlerinin yürürlüğe konmasına dikkat çekmektedirler.

Stratejik sanayileri destekleme programları çok çeşitli ve karışıktır. Başarısızlıklarla da oldukça sık karşılaşmaktadır. Örneğin, Fransız ve İngiliz hükümetlerinin olağanüstü desteklerine rağmen Concorde hiçbir zaman ticari açıdan başarılı bir proje olamamıştır. Alman ve İngiliz hükümetlerinin 1970'lerde büyük boyutlu bilgisayar sistemleri oluşturma ve Amerikan rekabeti ile başedebilme uğraşları da başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ancak, yine de sınırlı bir şekilde de olsa başarılı olmuş birkaç örnek vardır. Fransızların yüksek hız treni "TGV" yeni ulaşım teknolojisinin çok başarılı bir örneğidir.

Hükümetler, stratejik sanayi kollarını çoğunlukla getirdiği yararları düşünerek desteklemektedirler. Bunlar arasında istihdam yaratılması, ekonominin teknolojik kapasitesinin teşvik edilmesi, ve belirli bölgelerin geliştirilmesi gibi faydalar bulunmaktadır.

Ancak bu tür politikalar, aynı zamanda ekonomide verimsizliklere, sermaye ve insan kaynaklarının yanlış kullanımına ve birbirleriyle çelişen sonuçlara da neden olabilirler. Prestij göstergesi olan projeleri geliştirme yönünde bir eğilime neden olabilecekleri gibi özel girişimcilik ruhunu azaltarak sadece devlet desteğine güvenme gibi sonuçlara yol açabilirler.

Stratejik politikaların, o politikayı uygulayan ülke ve firmalara haksız avantaj sağladığı düşünülürse risk oranı yükselmektedir. İlk olarak, stratejik ticaret politikalarının aşırı uygulanmasının bir sonucu olan misilleme tedbirlerinin, ticaret ve yatırım akımlarına ve özellikle uluslararası ticaret sistemine dönük ciddi olumsuz etkileri bulunmaktadır.

İkinci olarak, bazı sektörlerde (örneğin Avrupa'da bilgi teknolojisi) hükümet desteğinden yararlanan büyük ölçekli işbirlikleri sonuçta, zaten mevcut olan

kartelleşme eğilimlerini ve tekelci fiyatlandırmayı, tüketici aleyhine güçlendirmektedir.

Üçüncü olarak, önemli bir yeni ürün veya işlem piyasaya çıktığında dünya çapında araştırma ve geliştirme çalışmaları başlamakta, bu da çoğunlukla aynı ürünün değişik yerlerde gereksiz olarak üretilmesine yol açmaktadır.

Dördüncü olarak, bu tür teknolojilerde bölgesel yardım, ayırıcı devlet ihaleleri ve bu gibi tedbirlerin uygulanması, yerel rekabetin de artmasına yol açmaktadır. Devlet destekli teknoloji projelerinin bazı yörelerde diğer yörelerin aleyhine gelişmesi bölgesel rekabeti daha da şiddetlendirmektedir. Özellikle Avrupa'da bölgesel fonların paylaşımı konusunda sorunlar artmaktadır.

Beşinci olarak, stratejik bakımdan önem taşıyan sanayi dallarına verilen hükümet desteklerinin bu şekilde devam etmesi

halinde, belli başlı teknolojik girişimler için kullanılacak özel risk sermayesinin yeterliliği hakkında kuşklar artacaktır. ABD'de Airbus gibi projelerin, benzer tür projelere kaynak teşkil edeceğine dair şüpheler bulunmaktadır. Yeni tip yolcu uçağı üretimi sırasında sermaye piyasalarının nasıl etkileneceğı de merak uyandıran bir konudur. Airbus'a verilen geniş hükümet desteğı ve kuruluşun geniş bir piyasa payı kapması gözönüne alındığında, Boeing ve McDonnell Douglas'ın Wall Street'ten yeterli miktarda özel risk sermayesi alma ümitleri konusunda ABD'de ciddi kuşklar bulunmaktadır.

1990'larda küreselleşme ve ekonomik bütünleşmenin devam etmesi, stratejik bakımdan önemli sanayi dallarında oligopolcü rekabet ve ölçek ekonomisinden kaynaklanan kazançların dağıtımını konusundaki uluslararası gerilim potansiyelini arttıracaktır. İkinci olarak, temel sanayi kollarındaki bazı üreticilerin

hükümetleri iç veya bölgesel piyasaları korumaya veya ulusal teknolojik güvenlik nedeniyle bazı sanayi dallarının yaşamasını desteklemeye yöneltmeleri beklenmektedir.

Sonuç olarak, yakından ilgilenilmesi gereken uygulama alanları vardır. Bunlar arasında:

- Stratejik teknolojilere ve araştırma-geliştirmeye hükümet destekleri konusunda bazı kurallar oluşturulması olanaklarının araştırılması,
- Teknolojik, sınai ve tüm ekonomik performanslar açısından ülkeler arasındaki yapısal farklılıkların değerlendirilmesi,
- Rekabet politikalarının uygulanması ve mali piyasa kurallarının içeriği konusunda OECD ülkeleri arasındaki mevcut farklılıkların azaltılması,
- Çok çeşitli faaliyetlerde bulunan yurtiçi şirketlerin dünya çapında gelişiminin sağlanması.

1990'larda ekonomik gelişmenin, temel teknolojik sektörlerin desteklenmesi konusunda uluslararası ticaret ve yatırım anlaşmazlıkları tarafından etkilenmemesi için yukarıdaki konularda ciddi ilerlemelerin katedilmesi çok önemlidir.

Kaynak: *The OECD Observer*

Dünyada Dış Yatırımlar...

Dış yatırımlar dünya ekonomisinde gün geçtikçe artan bir rol oynamaktadırlar. 1989'a kadar geçen 5 yıllık süre içinde, dünyada yeni dış yatırımlar yıllık yüzde 29 oranında artarak, toplam dış yatırım stokunu 1.5 trilyon dolara yükseltmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar da gün geçtikçe artmaktadır.

Son yapılan araştırmada, dünyanın ABD, AT ve Japonya'nın oluşturduğu üçlü yatırım bloku (Triad) arasında nasıl paylaşıldığı incelenmektedir.

1980'de dünyadaki dış yatırımlar hususunda Amerika en başta gelen ülkeydi ve toplam yatırımların yaklaşık yarısını gerçekleştirmekteydi. AT, o zamanlar daha parçalanmış bir yapıdaydı. Japonya'nın ise denizaşırı yatırımları azdı. Ancak bu tarihten itibaren ABD'nin egemenliği azalmaya başlamış, Japon firmalarının yatırımları önemli bir artış

göstermiş ve AT de artık tek bir yatırım bloku olacak kadar bütünleşmiştir. AT'nin dış yatırımları Amerika'ninkine ulaşırken, Japonya'nın yatırımlarının 5-10 yıl içerisinde Amerika'ya yetişebileceği tahmin edilmektedir.

Bu üçlü grup, birlikte hesaplanırsa, dünyadaki toplam dış yatırım stokunun yüzde 81'ini gerçekleştirmektedir. Dünya ihracatı içindeki payları ise yüzde 47'dir. Üçlü blokun yatırımlarının 1980'lerden sonra yükselmesinin nedenleri arasında, AT Tek Pazarı'nın kurulmasından önce şirketlerin AT ülkelerinde yatırım yapmaları, Japon şirketlerinin iç maliyetlerden ve dışarıda artan korumacılıktan kurtulma çabaları ve sanayileşmiş ekonomilerde hizmet sektörünün artan önemi bulunmaktadır. Hizmetler, mallar gibi kolayca alınıp satılmadığı için dış yatırımlar için başlıca hedeftir. Birçok ülkede iletişim ve bankacılık gibi hizmetlerin serbestleştirilmesi de yatırımları teşvik

etmiştir. Sonuçta sanayileşmiş ekonomilerin toplam dış yatırımlarında hizmetlerin payı yüzde 60'a çıkmıştır.

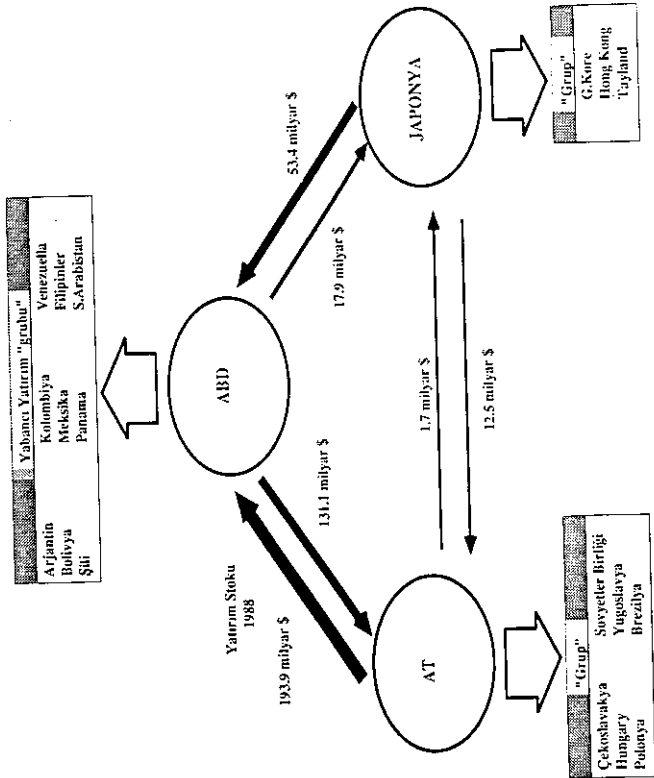
Öte yandan, bu bloklara yönelik yabancı yatırımlar da, gelişmekte olan ülkelerdeki yatırımlar aleyhine artış göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelere yönelik dış yatırımların payı toplam yatırımların içinde 1970'lerde üçtebir iken, bu oran günümüzde beşte bire düşmüştür. Triad üyelerinin kendi aralarında gerçekleştirdikleri yatırımlar 1980'de dünya yatırım stokunun yüzde 30'unu oluştururken, bu pay 1988'de yüzde 39'a çıkmıştır. Sadece Amerika ile AT arasında gerçekleştirilen yatırımlar bu miktarın beşte dördünü kapsamaktadır. Japonya'nın dış yatırımları çok hızlı bir biçimde yükselirken, Japonya'ya yönelik yabancı yatırımların miktarı çok düşük düzeyde kalmıştır.

Triad dünyanın geri kalan bölgelerinde de dış yatırımların temel kaynağıdır. 37

gelişmekte olan ülkenin 25'inde, Triad üyelerinin biri ya da diğerinin yatırımı bulunmakta ve bu miktar toplamın yüzde 40'ına ulaşmaktadır.

Latin Amerika'da ABD, Asya'da Japonya, Doğu Avrupa'da ise AT yatırımları hakim durumdadır. Amerikan şirketleri Meksika'daki tüm yabancı yatırımların yüzde 61'ini kapsarken, Japon şirketleri Güney Kore'deki yabancı yatırımların yüzde 52'sini gerçekleştirmektedirler. Bu durum çok uluslu şirketlerin genellikle ana merkezlerinin yakınında bulunan, bölgesel bir ağ oluşturma isteklerinden kaynaklanmaktadır.

Ticaret, mali akış ve teknoloji transferi ile yakından bağlantılı olduğu için dış yatırımların ekonomik gelişmede artan bir önemi bulunmaktadır. Şimdiki durumda sadece beş ülke-Singapur, Brezilya, Meksika, Çin ve Hong Kong- dış yatırımların yarısından fazlasını çekmektedir.

Diğer gelişmekte olan ülkelerin dışardan gelen yatırımları çekmeleri için ne yapmaları gerekir? Özellikle Triad'ın artan egemenliğinin bu ülkelere etkisi ne olacaktır?

İlk olarak bir Triad ülkesi ile bağ kurmanın önemi büyüktür. Bölgesel bütünleşme faaliyetlerine katılmayan gelişmekte olan ülkelerin geleceği parlak görünmemektedir. İkinci olarak, bölgesel grupların ortaya çıkışı, yatırım çekmek için ulusal politikaların kullanılmasının yararını azaltmaktadır. Eğer çok uluslu şirketler yatırım yeri olarak tek tek ülkelere değil de, bölgelere bakıyorlarsa, hükümetlerin yabancı yatırım politikalarını bölgesel ekonomi çerçevesinde oluşturmaları gerekmektedir. Genel olarak, bir şirket yatırım yapacağı bölgede ülkelerin tek tek teşvikleri ile çok fazla ilgilenmemektedir.

Yoksul ülkelerin yabancı yatırımları

çekmeleri için iyi bir ekonomik ortam ve sağlam politika uygulamaları gerekmektedir. Bu, herhangi bir yabancı yatırım teşvik sisteminden çok daha fazla etkilidir.

Kaynak: *The Economist*.

Korunuculuğun Son Kalesi: Çok Elyaflılar Anlaşması (MFA)...

Tekstil ve giyimde dünya ticaretini 30 yıl boyunca yönlendiren sistemde oluşan bir tıkanıklık, geçici de olsa, giderilmiştir. İthalatçı ve ihracatçı ülkeler arasında yapılan görüşmeler sonucunda Temmuz ayı sonunda yapılan yeni bir anlaşmayla, Çok Elyaf Anlaşması (MFA) 1992 sonuna kadar 17 ay daha uzatılmıştır.

Sonuç olarak, tekstil sanayiinin uzun vadeli hedefleri bir defa daha, GATT'ın Uruguay görüşmeleri kapsamında yaklaşık 5 yıldır sürdürülmekte olan dünya ticaretinin liberalizasyonu görüşmelerinin sonucuna bağlanmış bulunmaktadır.

MFA'yı adım adım yürürlükten kaldıran ve GATT'ın ayrıcalıksız sıkı kuralları çerçevesinde tekstil ürünlerine uluslararası ticaret sistemini getiren anlaşma bu görüşmelerin temel hedefini

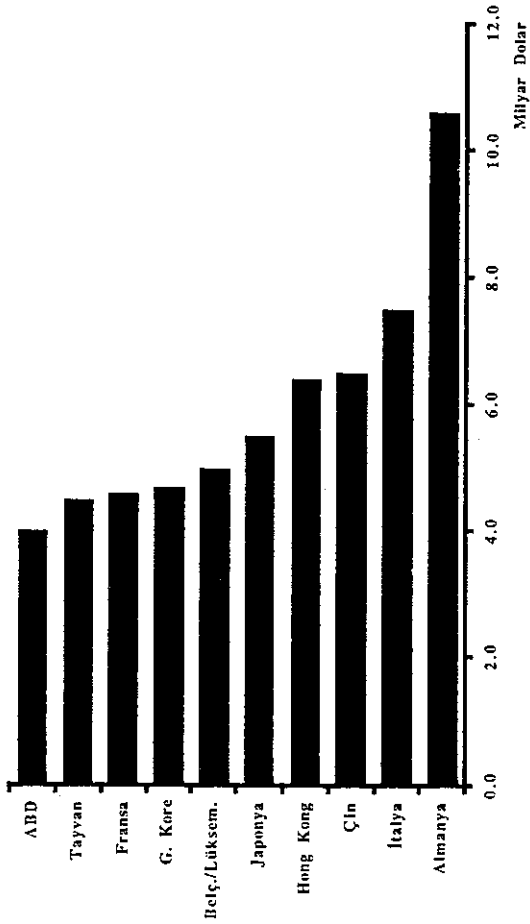
oluşturmaktadır. Bu hedef aynı zamanda, gelişmekte olan ülkelerin de özel önem verdikleri bir konudur.

Yedi sanayileşmiş ülkenin liderleri Temmuz ayında Londra'da zirveden sonra sözkonusu görüşmelerin bu yılın sonuna kadar bitirilmesi yönünde ortak karar almışlardır. Eylül ayında, GATT direktörü Arthur Dunkel, tekstil görüşmelerini sürdüren taraflardan Kasım ayı sonuna kadar yeni bir anlaşma taslağı hazırlayıp sunmalarını istemiştir.

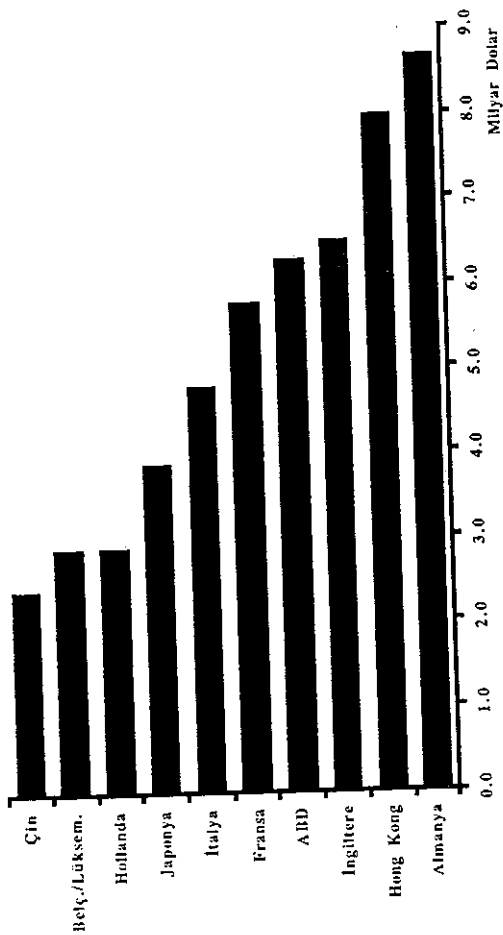
GATT tahminlerine göre, kabaca 250 milyar dolar olan dünya tekstil ticaretinin yüzde 65-70 kadarını sanayileşmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere MFA sistemi çerçevesinde yaptıkları ticaret oluşturmaktadır.

MFA, 1962 yılında pamuklu tekstil ticaretini düzenleyen bir anlaşmanın yerini alarak 1971 yılı Ocak ayında yürürlüğe girmiştir. Bugüne kadar dört

DÜNYA TEKSTİL İHRACATINDA İLK ON ÜLKE

DÜNYA TEKSTİL İTHALATINDA İLK ON ÜLKE

kez de uzatılmıştır. Avrupa Topluluğu tek ülke olarak sayılırsa MFA üyesi ülkelerin sayısı 41'dir. Avrupa Topluluğu, ABD ve Japonya, 1989 yılı verilerine göre, her biri 30 milyar dolar boyutunda büyük ithalat pazarıdır.

MFA'nın yürürlükten kaldırılması ve tekstil ürünleri için sanayileşmiş ülkelerin pazarlarına serbest giriş sağlanması kararı Üçüncü Dünya ülkeleri açısından Uruguay görüşmelerini sınama niteliği kazanmıştır.

Ancak, ihracatçı ülkelerin çabalarının koordine edildiği hükümetlerarası organ konumunda olan Uluslararası Tekstil ve Giyim Dairesi (ITCB), MFA'da değişiklik yapılmasına yönelik son 17 aydır sürdürdüğü girişimlerde başarılı olamamıştır. Özellikle, ithalatçı ülkeler MFA çerçevesinde sahip oldukları haklarını bırakmaya karşı çıkmışlar ve kotalı ticareti yıkmaya çabaları olarak adlandırdıkları bu girişimlere karşı

birlikte hareket ederek değişiklik önerilerini reddetmişlerdir.

GATT görüşmelerinde en tartışmalı konulardan biri de MFA'nın yürürlükten kaldırılmasına ilişkin takvim olmuştur. Avrupalı üreticiler 15 yıl süreli bir geçiş dönemi önerisiyle zaman kazanmak isterlerken, ihracatçı ülkeler 6.5 yıldan sonra tamamıyla serbest bir dünya ticareti önermektedirler. Yetkililere göre, tarafların 10 yıllık bir süre üzerinde uzlaşmaları sağlanmalıdır.

Kendi üreticilerinin baskılarıyla değişikliğe karşı çıkan ithalatçı ülkeler tartışmalarda katı koşullar öne sürmektedirler. Bu koşullar Uruguay görüşmelerinin diğer alanlardaki anlaşmalarını da içermekte ve damping, subvansiyon, marka korsanlığı ile sahtekarlığa karşı GATT kurallarının sıkılaştırılmasını kapsamaktadır. Bu ülkeler, GATT tarafından incelenen konuların derhal sonuçlandırılmasını

istemektedirler.

Ayrıca, Avrupa Topluluğu ülkeleri gelişmekte olan ülkelerin pazarlarını AT'nin tekstil ürünlerine tamamen açmaları konusunda da ısrar etmektedirler. Aralarında Arjantin, Brezilya, Meksika, Peru, Filipinler ve Uruguay'ın da bulunduğu bazı ülkeler daha şimdiden dış ticarete uyguladıkları engelleri azaltmışlardır.

Bu görüşmeler çerçevesinde henüz çözümlenmemiş en önemli iki husustan bir tanesi, geçiş döneminde, her aşamada arttırılan ithalat kotalarına uygulanacak yüzde oranları, diğeri ise anlaşmayla kapsanacak olan ürün listesidir.

İhracatçı ülkeler bugüne kadar sanayileşmiş ülkeler tarafından ticaretin serbestleştirilmesine yönelik atılan adımlar sonucunda dahi, 10 yıllık geçiş dönemi sonunda, giysi de dahil olmak üzere, ticaretin yarısını hala kota uygulamasına tabi olmaktan

kurtaramayacaktır.

Tekstil ticaretinde 30 yıl boyunca kota uygulaması o derece yaygınlaşmış ve yerleşmiştir ki, bir kısım ihracatçılar ve aynı zamanda ithalatçılar, tamamen serbest bir dünya ticaretine geçmeye cesaret edememekte ve bu yeni sisteme uyum sağlayabileceklerine de inanmamaktadırlar.

Bu arada üçüncü dünya ülkeleri içinde en büyük tekstil ihracatçısı ülke olan Çin, MFA yürürlükten kalktığına ve tekstil ticareti GATT kurallarına göre düzenlendiğinde GATT üyesi olmayan ülkelerin durumu konusunda endişe duymaktadır.

Kaynak: *Financial Times*

Kore'de Faiz Oranları Serbest Bırakılıyor...

Kore'de faiz oranlarının serbest bırakılması için dört aşamalı bir planın ilk aşamasının uygulanmasına büyük olasılıkla Kasım ayında başlanacağı bankacılık kaynaklarınca açıklandı. Üst düzey bir Merkez Bankası yetkilisi, ilk aşamanın bu yıl içerisinde başlatılmasında hükümetin halen isteksiz olduğunu ancak uygulamanın Kasım ayında başlayacağını bildirdi.

Bu bağlamda, Maliye Bakanlığı ve Kore Bankası, planın, yüksek kredi oranlarında işletmelere verilen borçlara uygulanacak temel oranların da belirlenmesini içeren birinci aşamasını uygulamaya koymanın ayrıntılarını araştıracaklar.

Faizlerin serbest bırakılması uygulaması, faiz serbestisinin ertelenmesinden kaynaklanan olumsuz etkileri en aza

indirmek için acilen gerekmektedir.

Plan bankaların açık kredi faiz oranlarını, finansal kuruluşların kısa dönemli ticari belgelerini ve ticari faturalarında iskonto oranlarını ilgilendiriyor.

Kaynak: *Korea Trade Center*

İsveç'in Yeni Modeli...

Gorbaçov'a göre 'İsveç Modeli' Leninizm'e bir alternatif olabilecek niteliktedir. İsveç modeli, Carl Bildt başkanlığındaki azınlık hükümetinin elinde bir yeniden tasarım dönemi yaşamaktadır. Başbakan Bildt'e göre, kollektivizm dönemi sona ermiştir. İsveç de artık normal bir Avrupa ülkesine dönüşmektedir.

İsveç Modeli, dünyanın en iyi sosyalizm şekli olarak dört temel unsura dayanmaktadır:

- Mallarda serbest piyasa uygulaması,
- İşgücü piyasasında aktif politika,
- Ücret politikasında merkezizetçilik,
- Gelişmiş refah devleti standartları.

Yeni hükümetin yukarıdaki politikalardan ilk ikisi hakkında bir kuşusu yoktur. Başbakan Bildt'in gönül verdiği Avrupa Topluluğu'na giriş, ticari serbestliği hem güçlendirecek, hem de

genişletecektir. Aktif işgücü piyasası politikasının geleceğinden de bir kuşku duyulmamaktadır. Ayrıca, bu uygulamanın korunması, hızla artan işsizliğın İıveç standartlarına göre çok yüksek olan yüzde 4 düzeyine ulaşması olasılığına karşı da yerinde olacaktır.

Başbakan Bildt'e göre değışmesi gereken şeyler:

- Merkezi ücret politikasıdır - ki bu konuda Mr. Bildt yanılıyor olabilir.
- Yüksek düzeylere ulaşmış olan refah harcamalarıdır - ki bu konuda tamamen haklıdır.

1990 yılında yüzde 57.7 olan İıveç vergi gelirlerinin gayri safi yurt içi hasıla içindeki payı, Danimarka'nınkinden yaklaşık yüzde 10 puan, Avrupa OECD ülkelerinin ortalamasından ise yüzde 18 puan daha yüksektir. Ekonomik performans üzerindeki etkisi yönünden bunun oldukça önemli bir yük olduğu ve durumun değışmesi gerektiğı

belirtilmektedir. Uluslararası sermaye ile nitelikli işgücü hareketleri veri alındığında bu durumun muhtemelen tekrarlanmayacağı anlaşılmaktadır.

İsveç'li seçmenin değişiklik istemesinin ardındaki neden ekonominin düşük performansdır. İsveç'in istihdam konusundaki başarılı konumuna karşın, 1980'lerdeki yıllık ortalama Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'daki artış oranı yüzde 1.8 ile OECD ülkelerinin çoğunun altındadır. Enflasyon da İsveç'in ticaret yaptığı belli başlı ülkelerin üzerinde gerçekleşmiştir. İsveç kronu 1981'deki 2.2 D-Mark paritesinden, bugünkü 3.65 paritesine düşmüştür.

Ancak İsveç'in sosyalist olmayan yeni koalisyon hükümeti kurulu sosyal demokrat düzeni bozacak, Thatcher tipi uygulamalara yönelik bir hazırlık içinde de değildir. Başbakan Bildt, refah devletini ortadan kaldırmaktan çok onu düzenlemeyi planlamaktadır. Amacı, dört

yıldır, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içindeki payı yüzde 5 olan kamu harcamalarının payını azaltmaktadır. Bu, Avrupa ülkelerindeki en yüksek orandır.

Yeni hükümet, uygulamalarının devamlılığını da sağlamak istemektedir. Yürürlükteki sistemi kuran sosyal demokratlardır. İsveç konsensusunun mimarı da yine onlardır. Piyasa ekonomisinin daha serbest, rekabetin daha geniş boyutlu, seçme özgürlüğünün daha kapsamlı olmasını onlar oluşturmuşlardır. Ancak Bildt, İsveç ekonomisinin daha üretken ve rekabetçi olması için Avrupa ile entegrasyonunu tüm liderlerden çok daha fazla savunmaktadır.

Hükümetin başarılı olması temenni edilirken bazı sorular da akla gelmektedir. Örneğin, acaba Mr. Mildt'in planları gerekli restorasyon için yeterli olabilecek mi? Acaba yeni uygulamalardan - özellikle kesilen refah harcamalarından - rahatsız olabilecek toplumsal kesimler ne

ölçüde ve ne gibi tepkilerde bulunacaklardır?

Avrupa Topluluğu açısından da İsveç'in başarısı arzu edilmektedir. İstikrarlı demokrasisi, yenilikçi sanayisi, yaratıcı işgücü politikaları, serbest ticarete olan inancı ile İsveç, Avrupa Topluluğu'na ve yeni Avrupa'ya çok katkısı olabilecek bir ülkedir. Başbakan Bildt'in hükümeti İsveç'i daha fazla Avrupa'lı yapmak üzere kararlıdır. Topluluğun da İsveç'i en kısa zamanda kucaklaması gerekmektedir. İsveç'in Avrupa Topluluğu'na ihtiyacı olabilir, ama Topluluğun da İsveç'e ihtiyacı olduğu kesindir.

Kaynak: *Financial Times*

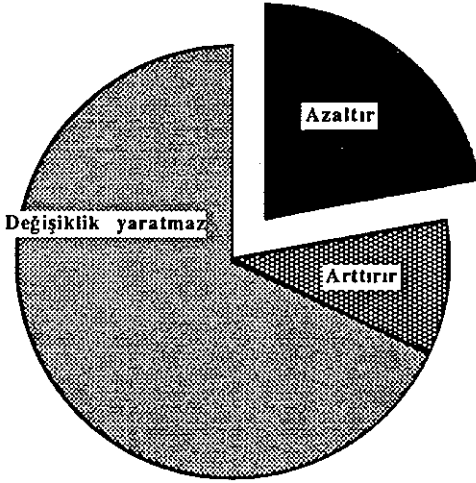
Ofis Otomasyonunda İlerleme Sağlanamıyor...

On yıl önce tam otomasyon sağlanmış bir büro, o zaman hemen ulaşılabilecek yakın bir hedef gibi duruyordu. Ancak bugün henüz gerçekleşemedi. Kağıtsız ofis bekleyişi hala geleceğin rüyası.

Bugün Avrupa'da büro çalışanları hergün 3.5 milyar dosya kağıdı kullanıyorlar. Buna ek olarak, hergün, 800 milyon bilgisayar kağıdı, 300 milyon fotokopi kağıdı ve 100 milyon da mektup kağıdı kullanılmaktadır.

Daha dramatik olanı, imalat sanayiinde yeni teknolojilerin uygulanmasında önemli adımlar atıldığı halde, bürolarda benzer gelişmelere rastlanamamasıdır. OECD'ye göre, 1980'lerde Avrupa'da fabrikalarda verimlilik artışı ortalama yüzde 75 olurken, bürolardaki verimlilik artışı sadece yüzde 3 olmuştur.

OFİS OTOMASYONUNUN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Büro verimliliğindeki düşüklük ofis yöneticilerinin bir bütün olarak büro işleyişinin tamamını otomatize etmek yerine, daha hızlı bir fotokopi makinası veya yeni bir kişisel bilgisayar veya daha hızlı bir yazıcı alınması gibi kısmi otomasyon uygulamalarını tercih etmelerine bağlanmaktadır.

Bir fabrikada işçilerin birbirlerinden ve üretim sürecinden bağımsız olarak tek tek otomatize edilmesi nasıl mümkün değilse, bürolar için de bu geçerlidir.

Xerox'dan Bernard Fournier şu noktaya işaret etmektedir: Bilgi teknolojisi yatırımın yüzde 90'ı bilgi yönetimine ayrıldığı halde hala kayıtlı bilginin yüzde 90'ı kağıtlar üzerindedir. Bilgi işlem, daktilo, sekreteryaya ve hesaplama işlemlerinin otomasyonu gibi uygulamalar yalnızca o görevi otomatize etmekle sınırlı tutulmaktadır. Buna karşılık, büroda bilginin kullanımı, iletişimi ve yaratılması süreci değişmeksizin tümüyle aynı kalmaktadır. Örneğin, fax cihazlarıyla birkaç saniyede karşı tarafa mesajınızı gönderebiliyorsunuz. Fakat gönderdiğiniz mesaj çoğu kez alıcının bürosunda kutularda bekletilmekte ve ilgili kişiye ulaşınca kadar epey zaman geçmektedir.

Öte yandan, büro otomasyonunda

teknolojiden daha önemli ve zor olan faktör büro çalışanları arasında yaratılması gereken akıcı ve birbirini tamamlayıcı ilişkiler zinciridir. Bazı yönetim danışmanlık şirketlerinin yaptıkları son araştırmalara göre, en başarılı ofis otomasyonu projeleri; bir hedefe ulaşmada teknolojinin araç olarak kullanıldığı, üst yönetimin desteklediği ve mesleki eğitimin de aynı proje kapsamındaki otomasyon uygulamalarıyla birlikte elele yürütüldüğü projeler olmuştur.

Burada önemli olan husus, otomasyona gidilecek ofisin yeni bir iş akış planının hazırlanması ve otomasyonun da bu iş akışının tüm evrelerini kapsayan bir yaklaşımla - yani tüm iş sürecine eksiksiz - uygulanmasıdır. Modern teknolojinin pek çok elemanı, bugün bu yaklaşımın dışında kullanıldığı için otomasyondan optimum verim alınamamaktadır. Teknolojideki son gelişmeler de, örneğin bilgisayarlar arası bağlantıların kurulabilmesi gibi, otomasyonun iş akışının tüm evrelerinde

senkronize olarak uygulanmasına olanak vermektedir.

Öte yandan, artık otomasyonda, önümüzdeki aşamanın iş akımı sürecinin bütünsel otomasyonu yerine, 'sorun yönetimi'nin otomasyonu olarak isimlendirilebilecek yeni bir yaklaşımın gündeme geleceği ileri sürülmektedir. Bu öngörüye göre iş yaşamında çabuk tepki gösterilmesi gereken durumlarda -örneğin rakibin yeni bir ürünü piyasaya sürmesi halinde- otomasyon uygulanması planlanmaktadır.

Kaynak: *Financial Times*

Başında TÖSİAL...

**Eczacıbaşı, Seçim Sonuçlarını
Değerlendirerek "Artık Uzlaşma
Zamanıdır" Dedi...**

(22 Ekim 1991)

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, seçim sonuçlarına ilişkin gazetelerin sorularına karşı yaptığı değerlendirme şöyledir:

"20 Ekim seçimleri demokrasi kültürü açısından ülkemizin uygar dünyanın bir parçası olduğunu göstermiştir. Türkiye, daha mükemmel bir demokrasiye giden yolda tarihi bir aşamayı bu seçimlerle geride bırakmıştır.

Seçimler tek parti iktidarına izin vermeyen bir oy dağılımı ile sonuçlandı.

Bunu, ÷lkemizin uzlaşma bekleyen sorunlarının çözümünde bir fırsat olarak görmeliyiz. Artık demokrasimizin koalisyonları da Batı'da olduğu gibi başarıyla işletebilecek olgunluğa erişmiş olduğunu düşün÷yoruz. Partilerimizin, sorunlarımız ve gerekli çözümler konusunda benzer yaklaşımlar içinde olduklarını, ideolojik fikir ayrılıklarının büyük ölçüde giderilmiş olduğunu biliyoruz. Ne şekilde bir koalisyon hükümeti kurulursa kurulsun, iç ve dış sorunlarımıza anlaşılarak, birleşerek, kalıcı ve köklü çözümlerin bir an önce getirilmesi amaç olmalıdır. Artık uzlaşma zamanıdır. Bir an önce ortak bir programda anlaşılarak hükümetin kurulmasını diliyoruz ve kurulacak hükümetin hiç bir nedenle yeni ertelemelere meydan vermeden ÷lke sorunlarına sarılmasını bekliyoruz".

Liderlerin TÜSİAD'daki Açıklamaları Kitap Oldu...

(23 Ekim 1991)

Erken genel seçimlere katılan siyasi parti liderlerinden Süleyman Demirel, Mesut Yılmaz, Erdal İnönü ve Bülent Ecevit'in TÜSİAD'ı ziyaretlerinde yaptıkları konuşmalar bir kitapta toplandı.

Genel seçimlerle ilgili bir önemli belge niteliğindeki kitap, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği yayınları arasında yer aldı. Kitapta, toplantılarda liderlere yöneltilen sorular ve cevapları da yer alıyor. "Liderlerle Toplantılar" adındaki kitap, TÜSİAD'ın diğer önemli yayınları ile birlikte, büyük kentlerimizdeki kitapçılarımıza satışa sunuldu.

TÜSİAD Öncü Göstergelerinin Aylık Değerlendirmesi...

(Ekim 1991)

TÜSİAD Öncü Göstergeler (ÖGE) ve Ekonomik Durum Endekslerinin Ağustos 1991'deki durumu ilişikte görülüyor. Ağustos ayı esas alınarak yapılan değerlendirmelere göre, ekonomide Mayıs 1991'de başlayan canlanma, şu an duraklamış durumdadır. ÖGE'nin revize edilmiş Temmuz ayı rakamları ve tahmini hesaplanan Ağustos verileri, iki ay öncesine göre bir azalma göstermiştir. Ekonomi bir beklemeğe girmiş gibi gözükmektedir.

Ekonomik Durum Endeksi ise Ağustos ayında yükselmiştir. ÖGE'ye göre gecikmeli hareket eden Ekonomik Durumdaki bu artış, zaten beklenmekte idi. Nitekim Mayıs ve Haziran aylarında da artış gerçekleşmişti.

Son aylardaki uygulamalardan da anlaşıldığı gibi, TÜSİAD Öncü Göstergeler Endeksi, ekonomik durumu en az iki ay önceden tahmin etmekte başarılıdır. Buna göre Kasım 1991 itibariyle ekonomide yaz aylarında başlayan canlanmanın durakladığını varsaymak yanlış olmayacaktır.

Bu çeşit bir tahmin batı dünyası ekonomileriyle de bir paralellik göstermektedir. Nitekim bu ülkelerde de yaz başında gözlenen canlanma bu aralar durgunluğa dönüşmüş durumdadır.

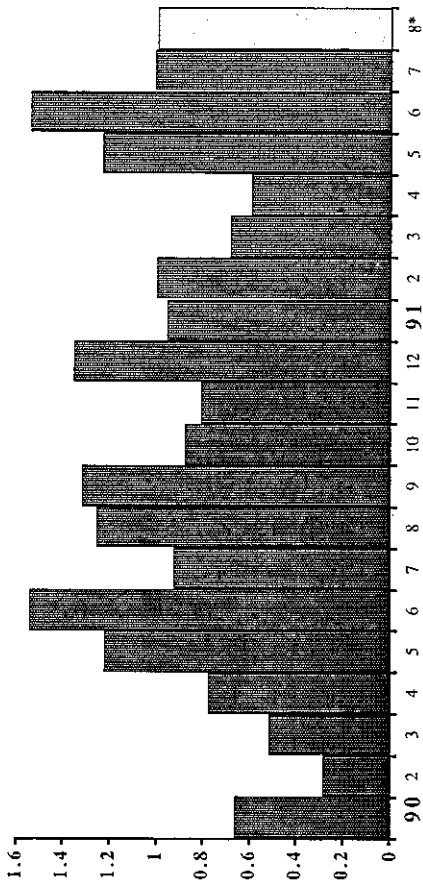
Ağustos 1991 rakamları hazırlanırken üç değişkenin projeksiyonları kullanılmıştır. Ayrıca, TÜSİAD endeksleri mevsimlik oynamalardan arındırılmıştır.

TÜSİAD Ekonomik Durum Endeksi ekonominin bulunduğumuz gün içindeki seviyesini göstermektedir. Gelecek hakkında doğrudan bir bilgi vermemektedir.

Oysa, TÜSİAD Öncü Göstergeler Endeksi ise, bize iki üç ay sonraki gelişmeleri haber vermektedir. ÖGE'ye bakarak ekonominin kısa vadede nasıl gelişeceğini görmek mümkündür.

Öncü göstergelerin en kolay yorumu ektteki grafiğe bakarak yapılabilmektedir. ÖGE'nin inişe geçmesi ekonominin iki üç ay sonra yavaşlayacağı anlamına gelmektedir. ÖGE'nin yükselmesi durumunda ekonomide canlanma beklenmelidir.

TÜSIAD ÖNCÜ GÖSTERGELER ENDEKSİ

* Geçici Tahmin